Табло XLVII

КОЛЕКТИВНА МОНЕТНА НАХОДКА (IV В.) ОТ С. ЕНИНА, СТАРОЗАГОРСКО

Мариана МИНКОВА

Колективна находка състояща се от 66 бронзови монети от IV в. е открита през 1962 г. при изкоп за поставяне на телеграфен стълб в село Енина, община Казанлък, област Стара Загора. Находката се състои от 49 бр. монети на Констанций II (323-361); 8 бр. на Констанций Гал (351-354) и 9 бр. на Юлиан II (354-363). Монетите са сечени от името на владетели, родственици на император Константин I Велики (306-337). Констанций II е вторият син на Константин I Велики от първата му съпруга Фауста. Основната маса, 49 бр. монети от находката, са сечени от него, когато той е вече самостоятелен владетел на империята. Констанций Гал и Юлиан II са единствените оцелели наследници, заедно с Констанций II при последвалите убийства след смъртта на Константин I Велики. След въстанието на Магненций, Констанций Гал е назначен за съвладетел на Констанций II с титла цезар. Юлиан II, от който също има монети в находката е цезар при Констанций II от 354 до 361 г. и август след смъртта на Констанций II в периода 361-363 г. Монетите на Юлиан II в находката са само от периода когато е цезар.

Прегледът на монетната находка показва следния състав:

	Alex	Ts	Ostia	Const	Kyz	Her	Nik	Sirm	Неопр.	Общо
Констанций II FEL TEMP REPARATIO	1	7	1	4	5	4	5		14	41
Констанций II SPES REIPVBLICAE				1	3			1	3	8
Констанций Гал FEL TEMP REPARATIO				2		1	3		2	8
Юлиан II FEL TEMP REPARATIO				1					5	6
Юлиан II SPES REIPVBLICAE		1			2					3
Общо	1	8	1	8	10	5	8	1	24	66

КАТАЛОГ:

КОНСТАНЦИЙ II (323-361 г.)

FEL TEMP REPARATIO

Остия – 1 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMOS
AE
1. 17 мм; 2,5 г **Табло XLVII. 1**

Тесалоника, 351-355 г. – 7 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп: FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMTSA
В полето вляво: M-5 бр.; Δ-1 бр.; A-1 бр.
AE
2. 14 мм; 2,4 г
3. 18 мм; 3,0 г
4. 16/18 мм; 1,8 г
5. 18 мм; 3,0 г
6. 17 мм; 1,7 г
7. 17 мм; 2,4 г
8. 15 мм; 2,5 г
RIC VIII 208

Хераклея, 348-351 г. – 4 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMHA
AE
9. 18/19 мм; 3,9 г
10. SMHB – 15 мм; 2,0 г
11. SMHГ – 14 мм; 2,3 г
12. [...] – 15 мм; 2,6 г
RIC VIII 45

Константинопол, 348-351 г. – 4 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: CONS
AE
13. 17/18 мм; 2,1 г
14. 17 мм; 2,6 г
15. 19/20 мм; 3,9 г
16. 16/17 мм; 2,7 г

RIC VIII, 81

Никомедия, 355-361 г. – 5 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMNA
AE
17. 18/19 мм; 4,0 г
18. 15/17 мм; 1,8 г
19. 15 мм; 2,5 г
20. 17 мм; 3,0 г
21. SMNΔ – 15/16 мм; 1,8 г
RIC VIII 107

Кизик, 351-355 г. – 5 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMKB
AE
22. 17 мм; 2,6 г
23. 13/15 мм; 2,3 г
24. SMKЄ – 15 мм; 2,1 г
25. SMKΓ – 16 мм; 2,5 г
26. [...] – 17/18 мм; 2,3 г
RIC VIII, 93 v

Александрия, 351-355 г. -1 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: ALEΔ
AE
27. 17 мм; 2,1 г **Табло XLVII. 2**
RIC VIII, 78

Неидентифицирана монетарница, 351-361г. – 14 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
в отреза:
28. 17 мм; 4,1 г
29. 19 мм; 4,4 г
30. 16 мм; 1,9 г
31. 17 мм; 2,2 г
32. 19 мм; 4,5 г
33. 15 мм; 1,6 г
34. 15 мм; 2,3 г
35. 13 мм; 2,3 г
36. 13/15 мм; 1,6 г
37. 17 мм; 2,7 г

38. 20 мм; 4,9 г
39. 17 мм; 2,0 г
40. 14 мм; 2,4 г
41. 17 мм; 2,7 г

SPES REIPVBLICE

Сирмиум, 355-361 г. – 1 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. SPES REIPVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В отреза: MSIRM
AE
42. 15 мм; 2,1 г **Табло XLVII. 3**
RIC VIII 75

Константинопол 351-355 г. – 1 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. SPES REIPVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В отреза: CONSΓ
AE
43. 16 мм; 2,1 г **Табло XLVII. 4**
RIC VIII 118

Кизик, 337-361 г.- 1 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. SPES REIPVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В отреза: SMKΓ
AE
44. 16/17 мм; 1,6 г
RIC VIII 117

Кизик, 337-361 г. – 2 бр.
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. SPES REIPVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В отреза: SMKA
AE
45. 15 мм; 2,2 г
46. 15 мм; 1,8 г
RIC VIII 117

Неидентифицирана монетарница
Л. D N CONSTANTIVS P F AVG
Бюст на императора надясно с перлена диадема.
Оп. SPES REIPVBLICE

Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
AE
47. 14/15 мм; 1,7 г
48. 15/16 мм; 2,2 г
49. 12/15 мм; 2,0 г

КОНСТАНЦИЙ ГАЛ (351-354 г.)

FEL TEMP REPARATIO

Константинопол, 351-354 г. – 2 бр.
Л. [……..] NOB CAES
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: CONS?
AE
50. 14/15 мм; 2,6 г
51. 15 мм; 2,4 г
RIC VIII, 122

Хераклея, 351-354 г. – 1 бр.
Л. D N FL CL CONSTANTIVS NOB C
Бюст на императора надясно.
О. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMHГ
AE
52. 18 мм; 2,8 г
RIC VIII, 91

Никомедия, 351-354 г. – 2 бр.
Л. D N FL CL CONSTANTIVS NOB CAES
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMNГ
AE
53. 18 мм; 2,4 г
54. SMN..., 21 мм; 2,5 г
RIC VIII, 85

Никомедия, 351-354 г. – 1 бр.
Л. [……..] NOB CAESAR
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
В отреза: SMN..
AE
55. 14/16 мм; 1,9 г
RIC VIII, 111

Неидентифицирана монетарница
Л. D N CONSTANTIVS NOB C
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEMP REPARATIO

Виртус пробожда с копието си повален конник.
АЕ
56. 16/17 мм; 2,3 г
Л. D N CONSTANTIVS NOB CAES
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEM PREPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
АЕ
57. 14 мм; 3,3 г

ЮЛИАН II (355-363 г.)

FEL TEMP REPARATIO

Константинопол, 355-361г. – 1 бр
Л. D N CL IVLIANVS NOB [….]
Бюст на императора надясно.
Оп. FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник. В лявото поле - точка N
В отреза: CONS
АЕ
58. 16/17 мм; 3,1 г

Неидентифицирана монетарница, 355-361 г. – 5 бр.
Л. D N IVLIANVS NOB C
Бюст на императора надясно.
Оп: FEL TEMP REPARATIO
Виртус пробожда с копието си повален конник.
АЕ
59. 16/18 мм; 1,8 г
60. 15 мм; 1,8 г
61. 12/14 мм; 1,4 г
62. 14/16 мм; 1,8 г
63. 15/16 мм; 2,4 г

SPES REIPVBLICE

Тесалоника, 355-361 г. – 1 бр.
Л. [……] IVLIANVS NOB CAES
Бюст на императора надясно.
Оп. SPES REIPVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В: отреза SMTSЄ
АЕ
64. 16 мм; 1,7 г
RIC VIII, 214

Кизик, 355-361 г. – 2 бр.
Л. D N FL CL IVLIANVS NOB C
Бюст на императора надясно.
Оп. SPES REI PVBLICE
Императорът прав, с шлем, обърнат наляво, държи кълбо в дясната и се подпира на копие с лявата ръка.
В отреза: SMKГ
65. 15/16 мм; 1,5 г
66. 16 мм; 1,6 г
RIC VIII, 122

Преобладаващи в находката са монетите на Констанций II, които са 49 броя. От тях 41 са от типа FEL TEMP REPARATIO, сечен близо десет години. Сред идентифицираните монетарници с най-много екземпляри са застъпени ателиетата на Тесалоника – 7 бр., Кизик – 5 бр. и Никомедия – 5 бр.

Тази колективна монетна находка е втората, която се открива на територията на с. Енина, Казанлъшко. Първата, публикувана от Божкова (Божкова 1994, 65) се състои от 2000 монети, като преобладаващото количество, почти половината – 975 бр. са от периода 355-361 г.

Колективните монетни находки от IV в., открити в нашите земи, могат да бъдат условно разпределени в 4 групи, въз основа на времето на натрупване на основната монетна маса (Божкова 1994, 40). В първата група находки, която включва монети от Тетрархията с различни дати на трезориране от първото десетилетие на IV в., липсват такива от територията на Августа Траяна/Берое. Находките от селата Арнаутито (Минкова 1994, 213-220), с. Гита (Минкова 1994б, 31-40), с. Бял извор и с. Бяло поле (Минкова 1994, 31), отговарят на втора група, като трезорирани в периода 315-317 г. (Божкова 1994, 42). Находките от третата група са укривани около 335 г. и имат две подгрупи. Едната с емисии 324/6 г. и втората с емисии 330/335 г. Към първата подгрупа от територията на Августа Траяна/Берое се включва находката от с. Ракитница (Минкова 1994а, 135-141), със състав от монети в тесните хронологични граници 318/324 г. Към четвърта група принадлежат находките от с. Енина. Те са укрити в периода втората половина на IV – началото на V в. От същата група находки от втората половина на IV в. до края на IV в. от територията на Августа Траяна/Берое са находките от некропола на Шипка-Шейново (Божкова 1998, 59), както и от археологическите проучвания на некропола (Minkova 2007, 195) и на други обекти в градската територия на Августа Траяна/Берое (Минкова 2018, 502-504).

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Божкова 1994: Б. Божкова. Циркулация на бронзови монети в българските земи –IV в. – Нумизматика и сфрагистика, 1994, 1-4, 40-75.

Божкова 1998: Б. Божкова. Късноантична колективна монетна находка от тракийския некропол Шипка-Шейново. – Нумизматика и сфрагистика, 1998, 1, 55-61.

Минкова 1994: М. Минкова. Съкровище от римски монети III-IV век от с. Арнаутито, Старозагорско. – В: Марица-изток. Археологически проучвания, 2, 1994, 213-220.

Минкова 1994а: М. Минкова. Съкровище от римски монети от началото на IV век от с. Ракитница, Старозагорско. – Известия на музеите от Югоизточна България, 17, 1994, 135-141.

Минкова 1994б: М. Минкова. Римско монетно съкровище III-IV век от с. Гита, Старозагорско. – Нумизматика и сфрагистика, 1994, 1-4, 31-40.

Минкова 2018: М. Минкова. Колективни монетни находки от IV в. от територията на Августа Траяна/Берое. – В: Studia archaeologica Universitatis Serdicensis Supplementum VI. Stephanos archaeologicos ad 80 annum professoris Ludmili Getov. Sofia, 2018, 495-508.

Minkova 2007: M. Minkova. Collective coin hoard with siliquas from the necropolis of Augusta Traiana. – In: Acta Numismatica Zbornik Radova, 5 Medunarodnog numismattickog kongresa u Harvatskoj, 2007, 195-202.

RIC VIII: C. H. V. Sutherland, R. A. C. Carson. Roman Imperial Coinage, VIII. The Family of Constantine I 337-364.

ТЕКСТ КЪМ ИЛЮСТРАЦИИТЕ:

Табло XLVII 1. Бронзова монета на Констанций II, сечена в монетарницата на Остия.

Табло XLVII 2. Бронзова монета на Констанций II, сечена в монетарницата на Александрия.

Табло XLVII 3. Бронзова монета на Констанций II, сечена в монетарницата на Сирмиум.

Табло XLVII 4. Бронзова монета на Констанций II, сечена в монетарницата на Константинопол.

4TH CENTURY HOARD FROM ENINA VILLAGE, STARA ZAGORA DISTRICT

Mariana MINKOVA

(*Summary*)

The hoard comprises 66 bronze coins from the 4th c. It was discovered by accident in 1962 in the village of Enina, Kazanlak region. The coins are distributed as follows: 49 pieces belong to Constantius II, 8 pieces – to Constantius Gallus and 9 pieces – to Julian II (355-363). The coins are associated with emperors who reigned after Constantine I the Great. The emissions struck by eastern mints as Heraclea, Cyzicus and Nicomedia predominate. The hoard is housed in the RMH – Stara Zagora.

A second hoard consisting of 2000 coins and synchronous to the one above mentioned is stored in the Museum of History in Kazanlak.

1

2

3

4

Единични монети

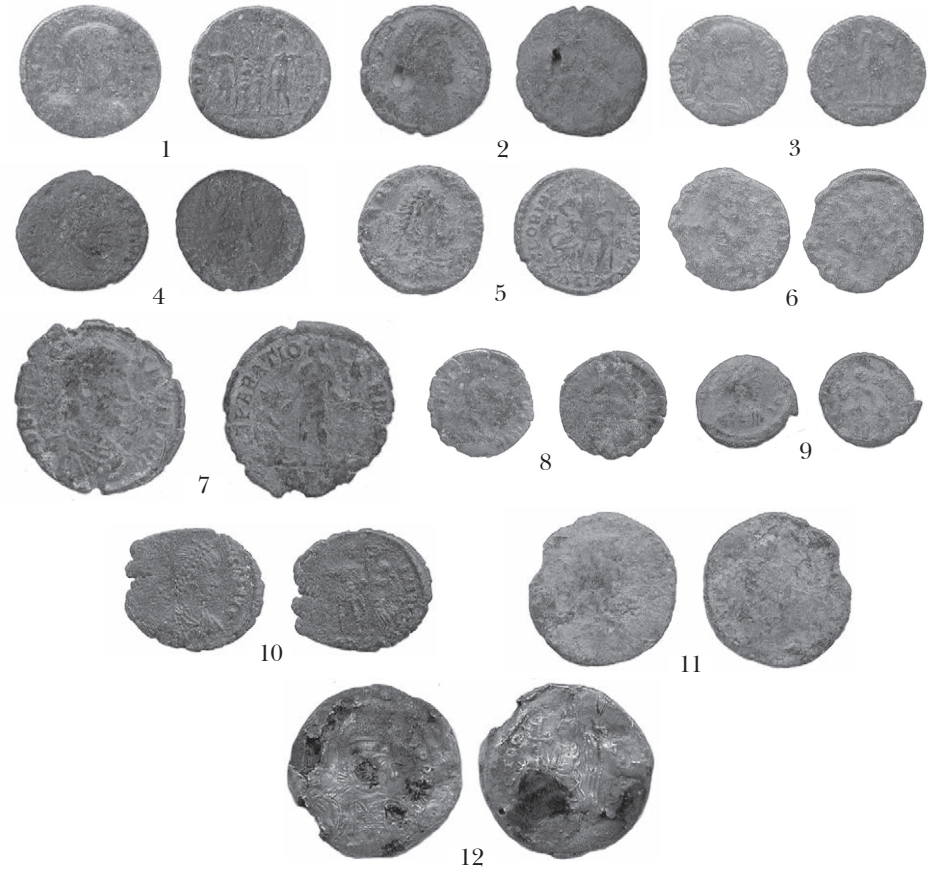

1 2 3

4 5 6

7 8 9

10 11

12